

UDENRIGSMINISTERIET

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Fællesmeddelelse om en europæisk strategi for økonomisk sikkerhed

JOIN(2023)20

1. Resumé

Kommissionen og den Høje Repræsentant har den 20. juni 2023 præsenteret en fællesmeddelelse om en europæisk strategi for økonomisk sikkerhed. Strategiens fokus er at styrke EU's evne til at nedbringe sikkerhedsrisici og samtidig sikre, at EU fortsat nyder godt af et velfungerende indre marked og en åben økonomi, idet handel, investeringer, forskning og en åben digital infrastruktur udgør en væsentlig del af EU's økonomi.

Der er på EU-niveau i de senere år udviklet en række værktøjer til at nedbringe sikkerhedsrisici, sårbarheder og imødegå tvang på det økonomiske og handelspolitiske område. Ambitionen er at udvikle en strategisk tilgang til, hvornår og hvordan instrumenterne skal anvendes, samt identificere mulige mangler.

Kommissionen foreslår i meddelelsen at udvikle en fælles ramme for vurdering af risici i relation til økonomisk sikkerhed med udgangspunkt i fire typer af risici: forsyningskæder, kritisk infrastruktur, uønsket teknologi-overførsel, og brug af økonomisk afhængighed som våben. Strategien er struktureret med fokus på tiltag til at styrke EU's økonomi, tiltag til at beskytte EU's økonomi og indgåelsen af partnerskaber.

Regeringen støtter en strategisk europæisk tilgang til økonomisk sikkerhed. Samtidig er det vigtigt, at EU fortsat opretholder en åben økonomi og et velfungerende indre marked, samtidig med at man nedbringer sikkerhedsrisici, herunder bl.a. ved brug af internationale partnerskaber, en offensiv handelspolitik og de udenrigs- og sikkerhedspolitiske instrumenter som centrale led i opnåelsen af større økonomisk sikkerhed. Regeringen finder det vigtigt, at tiltag som følge af strategien er proportionale med sikkerhedsrisici og baseret på et solidt analytisk grundlag.

2. Baggrund

Kommissionen og den Høje Repræsentant har den 20. juni 2023 præsenteret en fællesmeddelelse om en europæisk strategi for økonomisk sikkerhed. Meddelelsen er modtaget i dansk sprogversion den 28. juni 2023.

Meddelelsen tager udgangspunkt i den nye geopolitiske virkelighed, hvor COVID-19, Ruslands invasion af Ukraine og en udfordret regelbaseret verdensorden har sat skærpet fokus på afhængigheder og trusler om økonomisk afpresning, samtidig med at EU fortsat vil have behov for at være en del af den globale, åbne økonomi.

Ambitionen med strategien for økonomisk sikkerhed er i denne kontekst at styrke EU's evne til at minimere de sikkerhedsrisici, der følger af en åben økonomi. Strategien er et bud på en bredere udmøntning af von der Leyens Kina-doktrin "*De-risk, not de-couple*". Dagsordenen er ikke ny, idet der på EU-niveau i løbet af de seneste år er udviklet en række værktøjer. Det nye er således, at der lægges op til en strategi for, hvornår og hvordan instrumenterne skal bruges såvel som en drøftelse og analyse af hvilke områder, hvor der kunne være behov for nye instrumenter.

Den tiltagende stormagtskonkurrence på det økonomiske og teknologiske område ses at medføre risiko for, at EU og især medlemsstaterne bliver en spillebane for andre geopolitiske aktører snarere end en spiller.

Økonomisk sikkerhed er et centralt element i USA's udenrigsøkonomiske politik. Emnet fremgår af fælleserklæring fra Biden-von der Leyen topmøde i marts og har været på dagsordenen for Handels- og Teknologirådet (TTC) mellem EU og USA i maj med fokus på at styrke samarbejdet med bl.a. G7 baseret på det internationale regelbaserede system. Herunder er der blevet drøftet konkrete teknologisamarbejder om f.eks. kvanteteknologi og normformulering vedr. kunstig intelligens. USA har i oktober 2022 vedtaget eksportrestriktioner ift. avancerede halvledere og har annonceret kommende tiltag vedr. screening af udgående investeringer, der også kan have effekt i EU. Kina har også annonceret eksportrestriktioner på visse sjældne jordarter, som bl.a. kan bruges til produktion af computerchips.

Ved G7-topmøde i Japan den 20. maj 2023 blev der underskrevet en særskilt erklæring om emnet i tillæg til topmødeerklæringen. Erklæringen nævner bl.a. samarbejde, som skal imødegå ikke-markedsbaserede tiltag, tvungen teknologioverførsel og økonomisk tvang. G7-landene vil støtte hinanden, men også øvrige partnerlande. Ift. modstandsdygtighed er fokus på at nedbringe overdrevne afhængigheder i kritiske forsyningskæder. I denne kontekst foreslår Kommissionen og den Høje Repræsentant i deres

meddelelse øget EU-koordination ift. visse sikkerhedspolitiske økonomiske emner for at styrke EU's stemme udadtil og skærme enkelte medlemslande for pres.

3. Formål og indhold

Strategiens fokus er at styrke EU's økonomiske sikkerhed og sikre, at EU fortsat nyder godt af en åben økonomi, hvor det indre marked, handel, investeringer, forskning og en åben digital infrastruktur udgør en væsentlig del af EU's økonomi. Selvom globaliseringen ikke er gået i stå, har den ændret sig og udstillet en række risici. Et hovedelement i strategien er således Kommissionens oplæg til at udvikle en fælles ramme for vurdering af risici i relation til økonomisk sikkerhed ud fra fire identificerede typer af risici: Forsyningskæder, kritisk infrastruktur, uønsket teknologioverførsel, og brug af økonomisk afhængighed som våben.

Det nye ved strategien er den fælleseuropæiske risikoidentifikation og -vurdering med udgangspunkt i eksisterende rammer. Risikovurderingen skal bygge på objektive kriterier, men også have et "geopolitisk filter", dvs. at alt ikke sættes på formel, og der kan skelnes mellem allierede lande og strategiske konkurrenter.

Arbejdssporene for styrket økonomisk sikkerhed

Meddelelsen lægger op til at styrke EU's økonomiske sikkerhed gennem tre arbejdsspor (engelsk: "Promote, protect, partner"):

1. **Styrke EU's konkurrenceevne** ved at gøre EU's økonomi og forsyningskæder mere modstandsdygtige og fremme innovation og industriel kapacitet, samtidig med at den europæiske sociale markedsøkonomi bevares. Man ønsker at opnå dette ved at styrke det indre marked, investere i fremtidens økonomi gennem sunde makroøkonomiske politikker og samhørighedspolitikker, NextGenerationEU og investering i humankapital, herunder opkvalificering af den europæiske arbejdsstyrke. Kommissionens vurdering er, at det vil kræve diversificering af forsynings- og eksportmarkederne og fremme af det forskningsmæssige og industrielle grundlag på strategiske områder såsom avancerede halvledere, kvantedata-behandling, bioteknologi, nulemissionsindustrier, ren energi eller kritiske råstoffer.
2. **Beskytte EU mod økonomiske sikkerhedsrisici**, som fastlægges i fællesskab med medlemsstaterne, ved bedre at udnytte de værktøjer, EU allerede har indført, såsom handelsbeskyttelse, udenlandske subsidier, 5G-/6G-sikkerhed, screening af udenlandske direkte investeringer og eksportkontrol samt det nye handelsinstrument til bekæmpelse af økonomisk tvang. Sideløbende hermed vurderer

Kommissionen, at EU er nødt til at vurdere effektiviteten af EU's værktøjskasse og udvide den, hvis det er nødvendigt, for at tackle nogle af de nye risici, EU står over for, eksempelvis ifm. eksport eller udgående investeringer inden for et snævert sæt af centrale støtteteknologier med også militære applikationer (f.eks. på områder som kvanteteknologi, avancerede halvledere og kunstig intelligens).

3. **Styrket samarbejde med lande, der deler EU's interesser og bekymringer** med hensyn til økonomisk sikkerhed og er villige til at samarbejde med EU om at gennemføre omstillingen til en mere modstandsdygtig og sikker økonomi. Kommissionen vurderer, at det i praksis betyder, at der skal samarbejdes med den bredest mulige vifte af globale pålidelige partnere om at styrke den økonomiske sikkerhed, fremme modstandsdygtige og bæredygtige forsyningskæder og styrke den internationale regelbaserede økonomiske orden og multilaterale institutioner, herunder WTO. Det betyder også samarbejde med lande med samme risikobegrænsende kurs, fremme og indgåelse af frihandelsaftaler samt investering i bæredygtig udvikling og sikre forbindelser i hele verden gennem EU's eksterne investeringsstrategi Global Gateway.

De grundlæggende principper for alle foranstaltninger vedrørende økonomisk sikkerhed, der følger af strategien, vil ifølge meddelelsen være:

- *proportionalitet* for at sikre, at EU's værktøjer er i overensstemmelse med risikoniveauet og begrænser eventuelle negative utilsigtede afsmittende virkninger på den europæiske og globale økonomi
- *præcision* med henblik på nøje at definere, hvilke varer, sektorer eller kerneindustrier foranstaltningerne rettes mod og sikre, at foranstaltningerne imødegår de identificerede sikkerhedsrisici.

En fælles ramme for vurdering af sikkerhedsrisici

På dette grundlag lægger Kommissionen op til at identificere og vurdere risici for EU's økonomiske sikkerhed, som truer EU's centrale interesser inden for klart definerede parametre, under hensyntagen til udviklingen i den geopolitiske situation. Det skal ske i fællesskab med EU-medlemsstater og med input fra private interessenter, og hvor relevant med den Høje Repræsentant. Der lægges op til, at det vil være en dynamisk og løbende proces.

Kommissionen foreslår i den forbindelse følgende proces:

- Risici for **forsyningskædernes modstandsdygtighed** skal vurderes af Kommissionen ved at uddybe EU's strategiske afhængighedsanalyse med særligt fokus på afhængighedsforhold, der med

stor sandsynlighed vil blive anvendt som våben til geopolitiske formål.

- Risici for den **fysiske sikkerhed og cybersikkerheden** i forbindelse med kritisk infrastruktur skal fortsat vurderes i overensstemmelse med Rådets henstilling af 8. december 2022. Kommissionen opfordrer til mere ensartet anvendelse og håndhævelse af 5G-værktøjskassen og mekanismen til screening af udenlandske investeringer.
- Risici i forbindelse med **teknologisk sikkerhed og uønsket teknologioverførsel** skal vurderes på grundlag af en liste over strategiske teknologier, der er afgørende for den økonomiske sikkerhed. De prioriterede teknologier bør vurderes i fællesskab med medlemsstaterne inden udgangen af 2023 med henblik på at identificere de relevante beskyttelsesforanstaltninger, for eksempel eksportrestriktioner og screening af udgående investeringer og fremmende foranstaltninger, for eksempel til støtte for dual use forskning.
- Risici for **økonomisk afhængighed eller brug af økonomisk tvang** som våben skal vurderes, herunder i forbindelse med det nyligt vedtagne EU-handelsinstrument til bekæmpelse af tvang.

Med udgangspunkt i de tre arbejdsspør samt en fælles ramme for vurdering af sikkerhedsrisici forventer Kommissionen at tage bestik af eksisterende værktøjer, herunder hvorvidt de anvendes systematisk nok, bør styrkes, eller komplementeres med forslag til nye værktøjer. Blandt de mere konkrete skridt nævnes revisioner af eksisterende værktøjer vedrørende eksportkontrol og indgående investeringsscreening, samt mulige nye tiltag om udgående investeringsscreening, styrkelse af forskningssikkerheden samt støtte til forskning målrettet dual use teknologier.

I Tabel 1 findes en oversigt over de væsentligste eksisterende og evt. kommende værktøjer, fordelt på de tre arbejdsspør i strategien.

Table 1: Oversigt over væsentligste eksisterende og evt. kommende værktøjer

"Promote"-sporet	
Chips Act, Critical Raw Materials Act og Net Zero Industry Act	Kommissionen har fremsat en række industripolitiske forslag, der skal sikre EU's rolle i det globale kapløb om udvikling af kritiske teknologier samt styrke EU's adgang til kritiske råstoffer, herunder ved at understøtte øget produktion af grønne teknologier i EU og mere diversificerede værdikæder globalt. Disse tæller den såkaldte Critical Raw Materials Act, Net Zero Industry Act, og Chips Act.
Single Market Emergency Instrument ("SMEI")	I 2022 fremsatte Kommissionen forslag til et nødinstrument for det indre marked, der har til formål at sikre tilgængelighed og fri bevægelighed for kriserelevante varer og tjenester i tilfælde af fremtidige nødsituationer. Forslaget ventes færdigforhandlet slut 2023.
Fremme af forskning målrettet dual use-teknologi	Kommissionen overvejer pt. behovet for mere målrettet understøttelse af forskning i dual use-teknologi. Horizon Europe støtter udelukkende forskning med civilt formål, om end det ikke kan udelukkes, at resultater fra forskning støttet af Horizon Europe vise sig at have dual-use anvendelse. Forsvars-fonden har mulighed for at støtte forskningsprojekter med dual-use formål.
Platformen for strategiske teknologier i Europa ("STEP")	Kommissionen fremsatte i juni 2023 et forslag om at oprette en platform for strategiske teknologier, der på baggrund af eksisterende programmer på EU's langsigtede budget skal understøtte investeringer inden for strategisk vigtige områder for at sikre europæisk industris konkurrenceevne inden for de udvalgte teknologiske værdikæder.
"Protect"-sporet	
Liste over kritiske teknologier	Med udgangspunkt i de mest følsomme risici relateret til teknologisikkerhed og teknologilækage vil Kommissionen foreslå en liste over teknologier med dobbelt anvendelse (dual-use) til risikovurdering, der kan vedtages af Rådet i efteråret 2023. Listen skal vurderes med henblik på at udtænke passende afbødende foranstaltninger, eksempelvis styrket eksportkontrol. Der nævnes bl.a. kvanteteknologi, avancerede halvledere og kunstig intelligens, der i visse anvendelser kan udgøre sikkerhedstrusler.
Fælles EU-risikovurdering for EU's økonomiske sikkerhed	Risikovurderinger, fx ift. FDI-screening og 5G-værktøjskassen foretages nationalt. Kommissionen ønsker som tillæg hertil at udarbejde fælles risikovurderinger, som kan lægge til grund for bedre håndhævelse og mere EU-fælles optræden udadtil.
Screening af udgående investeringer	Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne undersøge, hvilke sikkerhedsrisici der kan følge af udgående investeringer, særligt med blik for at forhindre, at EU-virksomheders kapital og ekspertise bidrager til at styrke den militære kapacitet og efterretningskapaciteten hos aktører, der kan bruge disse kapaciteter til at true international fred og sikkerhed. Kommissionen vil nedsætte en arbejdsgruppe med medlemsstaternes tekniske eksperter samt foreslå et initiativ inden årets udgang.
Dual use-eksportkontrol	Flere medlemsstater har nationalt indført eksportkontrol med nye kritiske teknologier. Kommissionen frygter, at denne tendens og forskelle mellem landenes kontrol kan svække EU's økonomiske sikkerhed. Kommissionen vil fremsætte et forslag til at sikre, at eksisterende regler udnyttes mest effektivt og sikre en bedre koordination. Ovenfor nævnte liste over kritiske teknologier vil få relevans.
FDI-screening	Kommissionen vil foreslå en revision inden udgangen af 2023 og opfordrer medlemsstater, der endnu ikke har gennemført nationale FDI-screeningsmekanismer, til at implementere disse uden yderligere forsinkelse. Ved sidste status havde 18 medlemsstater en fungerende ordning, mens 9 var i gang med at udarbejde en ordning. Der ses dog store forskelle på tværs i anvendelsesområdet for ordningerne. Siden 2020 har Kommissionen og medlemsstaterne gennemgået mere end 1.000 udenlandske direkte investerings-transaktioner.
5G-værktøjskassen	Fra EU's side er man opmærksom på både de tekniske og strategiske udfordringer ved 5G, og det erkendes, at udfordringerne ikke kan håndteres effektivt alene af medlemsstaterne. I lyset heraf fremlagde Kommissionen i januar 2020 en fælles 5G-værktøjskasse, der anbefaler kombinationer af tekniske og strategiske tiltag, der bedst imødegår de identificerede risici ved 5G. Den 15. juni 2023 besluttede Kommissionen at udfase Huawei og ZTE fra EU's systemer ud fra en risikovurdering baseret på 5G-værktøjskassens definitioner.
Udenlandske subsidier (FSR)	Det indre marked udfordres af forvriddinger på grund af subsidier, der gives af regeringer uden for EU, mens subsidier, der gives af medlemsstater, er underlagt nøje kontrol i henhold til EU's statsstøtteregler. Med FSR kan Kommissionen undersøge finansielle bidrag, som tredjelande yder virksomheder, der udøver en økonomisk aktivitet i EU, og om nødvendigt afhjælpe deres konkurrencefordrejende virkning.
Beskyttelse mod økonomisk tvang	EU har vedtaget sit "Anti-coercion Instrument", som indeholder muligheden for, at EU kan tage modforanstaltninger i brug over for tredjelande som en sidste udvej ved økonomisk tvang og herved afskrække tredjelande fra at begrænse handel eller investeringer for at opnå en ændring af den førte politik i EU eller i EU's medlemslande. Kommissionen og medlemsstater vil samarbejde med partnerlande for at overvåge tilfælde af økonomisk tvang, og vurdere og identificere mulighederne for koordinerede indsatser.
Forskningsikkerhed	Kommissionen vil overveje at styrke og strømline tiltag til forskningsikkerheden. Aktuelt findes visse begrænsninger ift. deltagelse i og brug af Horizon-midler. Af behørigt begrundede og særlige årsager kan arbejdsprogrammet udelukke deltagelse af juridiske enheder, som er etableret i Unionen eller i

	<p>associerede lande, og som direkte eller indirekte kontrolleres af ikkeassocierede tredjelande eller af juridiske enheder fra ikkeassocierede tredjelande.</p> <p>Kommissionen har i 2022 udgivet en toolbox til afbødning af uønsket udenlandsk indblanding i forskning og innovation. Det handler om at beskytte grundlæggende værdier, herunder akademisk frihed, integritet og institutionel autonomi, samt at beskytte ansatte, studerende, forskningsresultater og aktiver.</p>
Kritisk infrastruktur	Rådshenstilling fra 2022 om styrkelse af kritisk infrastrukturens modstandsdygtighed definerer foranstaltninger og samarbejde om at styrke modstandsdygtigheden i den kritiske infrastruktur, bl.a. via stress-tests af den kritiske infrastruktur i særligt energisektoren samt hurtig implementering af direktivet om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau (NIS2) og direktivet om kritiske enheders modstandsdygtighed (CER-direktivet).
	"Partnerships"-sporet
Trade and Technology Councils (TTC)	Der er oprettet Handels- og teknologiråd mellem hhv. EU/USA og EU/Indien med drøftelser af bl.a. markedsbarrierer, samarbejde om grøn omstilling gennem handel samt transparens om subsidier, eksportkontrol, investeringsscreening, forskningssamarbejde og normformulering om nye teknologier såsom kunstig intelligens og kvanteteknologi, globale handelsudfordringer, forsyningskæder for kritiske teknologier, økonomisk sikkerhed m.m. Kommissionen ønsker at intensivere samarbejdet med USA om sidstnævnte med fokus på at styrke forudsigeligheden af hinandens tiltag.
G7-opfølgning	Der lægges op til at følge op til erklæring fra G7-topmøde i maj 2023 om økonomisk modstandsdygtighed og sikkerhed. Opfølgning vil bl.a. tage form af indbyrdes samarbejde i G7 samt med øvrige partnerlande. Konkret samarbejde om at udbygge modstandsdygtige forsyningskæder og kritisk infrastruktur (især den digitale), forhindre spredning af kritisk teknologi, reagere på skadelig herunder ikke-markedsbaseret praksis, som underminerer den internationale regelbaserede verdensorden og adresere økonomisk tvang.
Indgåelse og intensivering af EU's partnerskaber og outreach	EU har indgået digitale partnerskaber med Japan, Sydkorea, Singapore og andre partnere med fokus på digital infrastruktur, cybersikkerhedskapaciter, international regelformulering mv. Der er etableret råstof-partnerskaber med en række råstofrige lande, foreløbigt Canada, Ukraine, Kasakhstan og Namibia med henblik på at understøtte EU's forsyningsikkerhed på råstofområdet, deltagelse i Minerals Security Partnership, og der er planer om at etablere en "Critical Raw Materials Club".
Handelsaftaler	Indgåelse af knap 80 bilaterale/regionale handels- og/eller investerings- samt økonomiske aftaler globalt set er en del af strategiens udmøntning. Der pågår bl.a. vedtagelse/ratifikation af aftaler med New Zealand, Chile, Mexico, Kenya samt flere lande i Afrika samt forhandlinger med Australien, Mercosur, Indien, Indonesien, Thailand, Filippinerne og fremadrettet evt. flere ASEAN-lande. Handelsaftaler fremmes aht. styrket økonomisk robusthed, diversifikation af forsyningskæder og adgang til ressourcer samt understøttelse af strategiske partnerskaber. Der ventes igangsat forhandlinger med USA om en aftale om en styrkelse af internationale forsyningskæder for kritiske mineraler. Endelig kan fremhæves fortsat forsvar for WTO og det internationale regelbaserede handelssystem.
FUSP-værktøjer	EU har løbende udbygget og styrket evnen til at forebygge og besvare cyberangreb ved brug af EU's cyberdiplomatiske værktøjskasse. Værktøjskassen er netop blevet revideret mhp. at tilpasse reaktionsmulighederne til den konkrete trusselsaktør og på sigt åbne for mulige styrkede sanktionsmuligheder. Der er desuden oprettet en værktøjskasse til at modgå hybride trusler. Værktøjskasserne fastlægger de diplomatiske instrumenter, EU kan bruge som modsvar på cyberangreb eller andre hybride angreb. Dertil kommer en værktøjskasse mod desinformation, som også udgør en ramme for den fælles udenrigstjenestes indsats mod desinformation.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv betydning for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet. En senere udmøntning i konkrete nye forslag eller revision af eksisterende værktøjer vil kunne indebære samfunds- og erhvervsøkonomiske samt statsfinansielle konsekvenser. Der vil blive foretaget en konsekvensvurdering i forbindelse med eventuel fremsættelse af konkrete forslag som følge af strategien.

8. Høring

Forslaget blev sendt i høring i EU-specialudvalget for hhv. handelspolitik samt for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist den 15. august 2023 grundet sommerferieperioden. Nedenstående udgør resumé af høringssvarene.

Generelle bemærkninger

Dansk Industri anerkender de geopolitiske omvæltninger, der nødvendiggør at man værner om EU's økonomiske sikkerhed, men understreger samtidig det bør sikres, at man *fortsat* drager fordelene af en åben økonomi. Dertil er de enige i, at risici og afhængigheder af upålidelige regimer skal nedbringes – der skal de-risikes, men ikke de-couples. Samtidig er Dansk Industri tilbageholdende over for forslaget om at udvikle en ramme for vurdering og identificering af risici, der påvirker EU's økonomiske sikkerhed, siden strategiens underliggende tiltag kan få større betydning for dansk erhvervsliv. Derfor understreger de vigtigheden af en aktiv involvering af den private sektor i implementering af strategien for at sikre, at foranstaltningerne er effektive og for at minimere negativ indvirkning på EU's konkurrenceevne og modstandsdygtighed.

Danske Rederier er overordnet set tilfredse med retningen ift., at EU skal styrke sin økonomiske sikkerhed. De anerkender den geopolitiske situation, herunder at sammenvævningen mellem udenrigs- og indenrigspolitik har afgørende strategisk betydning for fremtidig dansk vækst og velfærd. Derfor skal Danmark med balance stemple ind på en aktiv europæisk industripolitik. Dertil mener de, at Danmark skal være ledende på den progressive handelspolitiske dagsorden og aktivt bidrage til europæiske overvejelser om nye balancer mellem nødvendig beskyttelse af kritiske sektorer og samtidig at fordre mest mulig samhandel med internationale partnere.

Landbrug & Fødevarer støtter Kommissionens oplæg om en europæisk økonomisk sikkerhedsstrategi og dens fokus på de tre hovedområder vedr. styrkelse af konkurrenceevne, beskyttelse af økonomisk sikkerhed og globalt samarbejde. Man bifalder en overordnet tilgang til temaet vedr. økonomisk sikkerhed.

Amnesty International Danmark finder det generelt positivt, at Kommissionen i sin meddelelse har fokus på vigtigheden af robuste forsyningskæder som del af at sikre en modstandsdygtig økonomi. Ligeledes er det positivt, at Kommissionen samtænker behovet for øget økonomisk sikkerhed med den grønne omstilling og grønne partnerskaber med udviklingslandene. De noterer med tilfredshed, at det bør undgås, at teknologier med dobbelt anvendelse anvendes til menneskerettighedskrænkelser. Samtidig finder de det utilstrækkeligt, at der fokuseres snævert på europæiske interesser og undlader at fastlægge virksomheders ansvar på bl.a. menneskerettighedsområdet, når europæiske virksomheder opererer globalt.

EU's økonomiske grundlag, konkurrenceevne og vækst

Dansk Industri støtter, at den industripolitiske ”værktøjskasse” bringes i spil inden for områder, hvor danske virksomheder har strategiske interesser, og hvor der er reel risiko for, at unfair konkurrence udefra vil føre til, at investeringer og produktion rykkes ud af Danmark og EU. De er enige i målsætningen om at tilføre flere investeringer for at sikre EU's lederskab og konkurrenceevne i forhold til forskning og udvikling af nye strategiske teknologier. Det anses for positivt, at anvendelsesområdet for en platform for strategiske teknologier for Europa (STEP) udvides fra den tidligere definition af ”strategiske teknologier” til at værdikæden nu vil omfatte en bredere vifte af deep tech og digitale teknologier, rene teknologier og bioteknologier.

Danske Rederier mener, at Danmark skal arbejde for stærkere dialog og koordinering på geopolitikken med relevante lande og regioner. Denne dialog bør aktivt sørge for at minimere den praktisk operationelle indvirkning på dansk/europæisk erhvervsliv, og derfor skal Danmark arbejde for at EU stempler stærkere ind med en koordineret tilgang til geopolitiske brændpunkter som Kina, Rusland og USA – og derudover bygger stærkere bånd med resten af verden.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at den danske fødevareklynge i høj grad er afhængig af økonomisk interaktion med omverdenen og er eksportorienteret med betydelige interesser i åbne markeder og fri og fair handel. Strategien bør sikre balancen mellem den europæiske industripolitik og konkurrencepolitikken. En re-nationalisering af det indre marked, hvor visse medlemsstater giver støtte til egne virksomheder, vil ikke sikre unionens konkurrenceevne og vækst på længere sigt. Samtidig er sikring af de globale værdikæder afgørende, men dette skal ske på en sådan måde, at man opretholder forsyningen af rå- og hjælpestoffer i produktionen samt muligheden for afsætning af de færdige varer.

Amnesty International Danmark understreger, at der mangler fokus på ansvarlig virksomhedsadfærd, herunder på menneskerettighedsområdet, når europæiske virksomheder opererer globalt. Strategien indeholder ikke tilstrækkelig hensyn til blandt andet arbejdere, lokalsamfund og ofte sårbare leverandører i udviklingslandene i forhold til, at Kommissionen ellers forestiller sig, at udviklingslandene skal spille en større rolle i europæiske virksomheders globale værdikæder. Der mangler fokus på og inddragelse af FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, herunder udøvelse af nødvendig omhu på menneskerettigheds, miljø og klimaområdet, som de internationale standarder lægger vægt på.

Beskyttelse mod økonomiske risici

Dansk Industri støtter bedre og mere ensartet kontrol med eksport af kritisk udstyr og forsvarsmateriel, bl.a. idet virksomheder oplever en forskelligartet tilgang i EU's medlemslande. Konsekvenserne for europæisk konkurrenceevne af evt. yderligere eksportrestriktioner bør vurderes omhyggeligt, ligesom øget eksportkontrol bør være funderet på internationale aftaler. DI noterer sig strategiens forslag om at indføre screening af europæiske virksomheders udgående investeringer. Tiltaget bør ses som en sidste udvej, såfremt alvorlige sikkerhedsproblemer er effektivt bevist og/eller som en del af en sanktion. DI finder, at potentielle restriktioner bør afgrænses til særlige højteknologiske områder, hvor europæiske virksomheders investeringer i tredjelande kan true Europas sikkerhed. Tiltaget kan potentielt ramme en meget bred vifte af udgående, europæiske investeringer, selvom det reelt set kun er ganske få investeringer, som ønskes bremsede. DI forslår, at samme risikobaserede tilgang bør gælde ift. screening af indgående investeringer. Derfor bør der gennemføres en vurdering af de eksisterende screeningsmekanismer for indgående investeringer på både EU- og nationalt plan før, at der træffes beslutning om strengere betingelser. Ligeledes stiller DI sig forbeholden over for en potentiel liste over teknologier, der er afgørende for den økonomiske sikkerhed, da det endnu er uklart hvordan og hvornår listen defineres, herunder erhvervslivets rolle i arbejdet. En sådan liste kan danne grundlag for f.eks. investeringscreening og få store konsekvenser for erhvervslivet.

Danske Rederier ønsker en modig og fremadskuende rådgivning med rette ressourcer – fra både det danske udenrigsministerium og den fælles europæiske udenrigstjeneste. Målet bør være, at virksomheder ikke kommer i klemme i fremtidige geopolitiske rystelser, fordi både medlemsstater og EU har scenarieplanlagt og drøftet disse scenarier med erhvervslivet, blandt andet med hjælp fra styrket national og europæisk tilstedeværelse på de vigtigste markeder for EU.

Landbrug & Fødevarer understreger behovet for at finde den rette balance i design og anvendelse af de konkrete værktøjer, der introduceres. For eksempel har den aktuelle anvendelse af EU's anti-dumping/anti-subsidie-lovgivning på gødning fra tredjelande ført til en fordyrelse af dette vigtige input i landbrugsproduktionen, hvilket forplanter sig til generelle prisstigninger på hele fødevarerområdet. Tilsvarende kan dette handelspolitiske instrument let give anledning til modsvarende sanktioner fra påvirkede tredjelande, som kan eskalere til egentlige handelskrige.

Amnesty International Danmark kritiserer, at meddelelsen primært fokuserer på integrering af økonomiske sikkerhedsrisici. Ifa. ovenstående bør menneskerettigheder fremhæves som en vigtig del af fokus på bæredygtige værdikæder og Virksomheder bør søge at opretholde en ansvarlig adfærd handler til gode for mennesker, miljø og klima som muligt samt robuste forsyningskæder.

Samarbejde om økonomisk sikkerhed

Dansk Industri støtter strategiens målsætning om øget samarbejde om økonomisk sikkerhed, navnlig ved at indgå nye handelsaftaler og partnerskaber med ressourcerige og pålidelige lande for at takle fremtidens fælles sikkerhedsudfordringer, forsvar af den regelbaserede multilaterale orden ved styrkelse af de internationale regler og institutioner og investering i bæredygtig udvikling.

Danske Rederier antager, at regeringens nydannede "Virksomhedsforum for globale risici" skal levere input til EU Kommissionen på økonomisk sikkerhed, og ser frem til at del i arbejdet. Dertil spørges om der oprettes en følgegruppe på strategien.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at EU fortsat prioriterer bilateralt samarbejde gennem udrulningen af flere frihandelsaftaler og politiske partnerskabsaftaler for derigennem at styrke alliancebygning. Økonomisk sikkerhed opnås mest effektivt ved bredt, internationalt samarbejde og multilaterale aftaler, herunder et fortsat forsøg på at reformere WTO. Man ser desuden frem til den fortsatte dialog ifm. det opfølgende arbejde med strategien, herunder den forventede strukturerede dialog med den private sektor.

Amnesty International Danmark fremsætter en række anbefalinger til, hvad regeringen bør gøre for at sikre, at udmøntningen af Kommissionens meddelelse sikrer ordentlig inddragelse af ansvarlig virksomhedsadfærd og herunder særligt på menneskerettighedsområdet. Man gør ligeledes opmærksom på, at man ikke har haft mulighed for at vurdere meddelelsen og

dens implikationer i alle detaljer, og derfor håber på yderligere inddragelse og dialog om udmøntningen af meddelelsen fremadrettet.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes blandt medlemslandene generel opbakning til en udenrigs-økonomisk tilgang, der har som formål at nedbringe sikkerhedsrisici og fastholde en åben økonomi. Der forventes ligeledes opbakning til, at EU søger at fremme sin økonomiske sikkerhed gennem internationale partnerskaber og værktøjer. Der kan bl.a. forventes drøftelser om balancen mellem nedbringelse af sikkerhedsrisici og fastholdelsen af en åben økonomi samt om kompetencefordelingen mellem nationalt og EU-niveau i forhold til justeringer af eksisterende værktøjer og introduktion af nye. Ligeledes kan strategiens arbejdsplan om at styrke EU's konkurrenceevne afføde drøftelser om balancen mellem at fremme bestemte teknologier og opretholde den fri konkurrence på det indre marked.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter generelt, at der tænkes mere strategisk om EU's økonomiske sikkerhed. Regeringen finder det vigtigt at finde den rette balance, således at man sikrer øget beskyttelse af danske og europæiske strategiske interesser, opretholdelse af en åben økonomi og et velfungerende indre marked og samtidig undgår fragmentering af den globale økonomi og protektionisme.

Fra dansk side støttes fokus på effektiv brug, harmonisering og håndhævelse af eksisterende værktøjer på en måde, så vi sikrer lige konkurrencevilkår samt et modstandsdygtigt EU, der taler med én stemme globalt. Samtidig er regeringen åben for at drøfte nye værktøjer, hvor det vurderes nødvendigt.

Regeringen finder det vigtigt, at en styrkelse af EU's økonomiske sikkerhed sker med respekt for nationale kompetencer. Eventuelle nye værktøjer bør have et klart og begrænset anvendelsesområde, så de målrettes specifikke teknologier og ressourcer, som er kritiske for EU's økonomiske sikkerhed, ligesom regeringen finder det vigtigt, at indførelse og anvendelse af tiltag i forlængelse af strategien er proportionale med sikkerhedsrisici og baseret på et solidt analytisk grundlag. Endelig bør medlemsstaterne inddrages tæt i udarbejdelsen af listen over strategiske teknologier igennem en transparent proces. EU bør løbende analysere relevante værktøjer i lyset af bl.a. hastigheden, hvormed teknologier udvikles.

Transatlantisk samarbejde er centralt for økonomisk sikkerhed. Globalt engagement, offensiv strategisk handelspolitik og partnerskaber spiller en

central rolle ift., at EU skal sikre robusthed, diversificering af forsyningskæder, beskyttelse af kritisk infrastruktur og kritiske teknologier samt adgang til ressourcer.

Regeringen vil tage nærmere stilling til konkrete forslag som følge af strategien, når disse måtte foreligge.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Samlenotat om udenrigspolitiske aspekter af økonomisk sikkerhed blev oversendt den 12. juli 2023 forud for rådsmøde (Udenrigsanliggender) den 20. juli. Meddelelsen har ikke i sin helhed tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.